

IDEA DOMU I BEZDOMNOŚCI

Ludzie bezdomni Stefana Żeromskiego

BEZDOMNOŚĆ W ŻYCIU BOHATERÓW POWIEŚCI

- T. Judym → konieczność opuszczenia ojca / wychowywanie przez znenawidzoną ciotkę, nieustanne wynajmowanie mieszkań (Paryż, Warszawa, Cisy itd.), trudności w nawiązywaniu kontaktów z współpracownikami,
- J. Podborska → sieroctwo, konieczność opuszczenia rodzinnego domu, zamieszkiwanie na pensjach, nieustanne poszukiwanie pracy zarobkowej, podróżowanie razem z pracodawcami;
- bracia J. Podborskiej → życie poza krajem, z dala od siostry / rodziny, konieczność przebywania na zesłaniu (Wrocław),
- inż. Korzecki → dekadentkie poczucie bezsensowności ludzkiego życia,
- rodzina W. Judyma → bieda rodziny proletariackiej zmuszająca do opuszczenia rodzinnego miasta, emigracja zarobkowa,
- mieszkańcy warszawskiej dzielnicy biedy → nieludzkie warunki życia.

Uporządkowanie informacji uwzględniającej dosłowny i metaforyczny sens formuły „bezdomności” (KARTA PRACY NR 13):

Oblicza bezdomności

Sens dosłowny → aspekt przestrzenny:

Sens metaforyczny → aspekt emocjonalny, społeczny, światopoglądowy i in.:

Tomasz Judym

– nieustanne zmienianie miejsca zamieszkania spowodowane przez złożoną sytuację w dzieciństwie (przeprowadzka z rodzinnego domu do ciotki) oraz poszukiwanie stałego miejsca pracy / utratę posad (Warszawa – Cisy – Dąbrowa)

– Judym jako człowiek *wykorzeniony*;
– *bezdomność* Judyma jako wynik awansu społecznego (trudności w odnalezieniu się w środowisku inteligenckim oraz w sferach wyższych);
– *bezdomność* jako świadomy wybór bohatera (założenie rodziny jako zagrożenie dla możliwości realizacji planów zawodowych).

Wiktor Judym

– opuszczenie kraju spowodowane przez biedę i nędzę życia proletariackiego (emigracja zarobkowa) oraz socjalistyczne poglądy (utrata pracy)

– samotność (poczucie odrzucenia przez brata, któremu udało się zdobyć wykształcenie i zawód przynoszący prestiż społeczny);

Oblicza bezdomności

Joanna Podborska

– konieczność opuszczenia domu spowodowana trudną sytuacją rodzinną (zubożenie),– specyfika pracy (posada prywatnej nauczycielki jako praca zmuszająca Joannę do ciągłych podróży).	– sieroctwo, tęsknota za braćmi;– samotność kobiety w społeczeństwie stanowionym przez władzę mężczyzn;– samotność Joanny jako wynik odrzucenia przez Tomasza.

Wacław Podborski

– konieczność opuszczenia kraju w wyniku działalności w opozycji politycznej (zesłanie na Sybir)	– tęsknota za bliską rodziną,– samotna śmierć na zesłaniu z dala od ukochanej rodziny.

Les-Leszczkowski

– konieczność opuszczenia kraju po wzięciu udziału w powstaniu styczniowym (ucieczka – emigracja polityczna)	– samotność emigranta, który nie ma możliwości powrotu do ojczyzny z powodów politycznych

inż. Korzecki

– człowiek „bez biografii” (nie wiadomo skąd pochodzi, dokąd zmierza)	– samotność egzystencjalna bohatera jako przejaw jego nadwrażliwości emocjonalnej, postawy dekadencjonalnej (tajemnicze samobójstwo jako próba ucieczki od poczucia bezsensu)

- wspomnienie domu rodzinnego (np.: proletariacka kamienica przy ul. Ciepłej, poczucie „falszywego wstydu”, rodzinna suterena znajdowała się w piwnicach kamienicy – *kwaśny chłód odepchnął go stamtąd*, poddasze przypominające *trumnę*);
- mieszkanie ciotki (np.: *Do dziś pamiętam ten dom, te schody kuchenne! Ile ja tam cierpień...* – por. sens słów Judyma w trakcie rozmowy z bratem);
- mieszkanie paryskie (np.: *W owej chwili stało jego puste kawalerskie mieszkanie [...], gdzie od roku nocował, i mierziło go pustka tych ścian, banalnością sprzętów...* – por. sens refleksji bohatera w odniesieniu do mieszkania wynajmowanego we Francji);
- warszawskie lokum Judyma (kamienica przy ul. Długiej, mieszkanie zamienione na lecznicę);
- mieszkanie w Cisach (por. fragment zamieszczony w podręczniku – luksusowy gabinet przypominający wytworny salon);

Wnioski:

- dla Judyma pojęcie „domu” zyskuje negatywne konotacje ze względu na traumatyczne przeżycia z dzieciństwa, w kontekście epizodu cisowskiego „dom” staje się tożsamy z skrywanymi hedonistycznymi pragnieniami bohatera, które uniemożliwiają mu realizację ambitnego programu społecznego);
- odrzucenie „domu” jest świadomym wyborem „nowożytnego apostoła” opierającego się pokusom dostatniego życia (scena finałowa utworu);
- wybór „bezdomności” jest świadomy, ale wynika również z podświadomych lęków Judyma.

BEZDOMNOŚĆ SKONTRASTOWANA Z DOMEM

- Dom jako symbol dostatku, godnych warunków życia, rodzinnego szczęścia – dom Czernisza, Niewadzkiej, Kalinowicza; skontrastowany z nędzą biedoty staje się symbolem obojętności i znieczulicy społecznej.
- Dom wymarzony przez Joasię – skromny, ale czysty, piękno prostych sprzętów, ciepło domowego ogniska; nie wymagałby dużych nakładów finansowych, nie kontrastowałby nadmiernym bogactwem z nędzą robotników, ale odrzucony przez Judyma jako pokusa stabilności.

LUDZIE BEZDOMNI JAKO POWIEŚĆ MODERNISTYCZNA

- Związki przyczynowo-skutkowe
- Rozluźnienie kompozycji
- Przeskoki czasowe
- Synkretyzm rodzajowy
- Narrator wszechwiedzący
- Narracja personalna
- Technika punktów widzenia
- Epizody poboczne
- Obecność utworu w utworze
- Subiektywizm narracji
- Kompozycja otwarta

